

Det mångkulturella klassrummet

– En studie om mångkulturens påverkan på
undervisningen

Linnea Graftund
Emelie Karlsson

Handledare: Mats Brusman

Sammanfattning

Denna litteraturstudie diskuterar och analyserar forskning om mångkultur i klassrummen. Undersökningen ämnar skapa förståelse kring vilka skillnader som kan finnas i undervisningen beroende på om den genomförs i ett homogent eller mångkulturellt klassrum. Genom att förstå eventuella skillnader kan man motverka dem och då ge alla elever likvärdig chans till utbildning och därigenom skapa ett mer jämlikt samhälle. Arbetets koppling till jämställdhet och demokratiska värderingar gör att vi kopplar det till den samhällsvetenskapliga ämnesdidaktiken. Vi har i studien utgått från tre frågeställningar: *Hur påverkas undervisningen av mångkulturalitet? Vilka anpassningar krävs av läraren i ett mångkulturellt klassrum? samt Skiljer sig vårdnadshavares förväntningar på läraren åt mellan ett mångkulturellt och ett homogent klassrum?* Forskningen vi utgått från är referee-granskad och samlades in genom en systematisk litteratursökning via databaser och manuella sökningar. Resultatet visar att lärare i det mångkulturella klassrummet idag får en större pedagogisk utmaning. Detta anser vi kräver specificerade lärarutbildningar, som idag inte finns, för att alla elever ska få det stöd och de anpassningar de behöver. I vår forskningsanalys framkom även att mångkulturalitet i skolan av samhället framför allt ses som något negativt men till största delen är till fördel för alla elever, oavsett kulturell bakgrund. Att undervisa mångkulturellt anser vi skapa inkluderande individer som gemensamt bildar till ett jämlikt samhälle med mindre segregation.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	4
1.2.1 Frågeställningar	4
1.3 Bakgrund	5
1.3.1 Styrdokument	5
1.4 Pedagogiska teorier	6
1.5 Ämnesdidaktisk relevans	7
2. Metod	8
2.1 Begrepp	9
3. Material	10
3.1 Artikeltabell	10
3.2 Artikelpresentation	11
4. Analys	13
4.1 Synen på mångkultur och den mångkulturella klassen	13
4.2 Språksvårigheter i skolan	14
4.3 Vi och dem	15
4.4 Vårdnadshavares förväntningar	16
4.5 Mångkulturens klassrumspåverkan	17
4.6 Mångkultur i det fria skolvälet	18
5. Diskussion	20
5.1 Resonemang frågeställningar	20
5.2 Utförligt resonemang	21
6. Referenslista	24

1. Inledning

De senaste åren har världen drabbats av otaliga naturkatastrofer och krig, vilket lett till att miljontals människor tvingats fly från sina hem till andra länder. Detta har gjort att hundratusentals människor kommit i flyktingströmmar till Sverige. Globaliseringen har resulterat i en ökad etnisk mångfald.¹ Detta gör att många svenska skolor har en rik mångfald med elever från olika delar av världen i sina klassrum.² I andra områden finns skolor där några klassrum är helt homogena, utan någon kulturell mångfald alls. Alla elever bidrar till klassrumsklimat och undervisning med sina egna unika erfarenheter och kunskaper.³ Det kan leda till att ett mångkulturellt klassrum undervisas på andra sätt än ett homogent, vilket i sin tur kan skapa en ojämnställd utbildning mellan olika områden. Att olika elever undervisas på olika sätt, om olika saker eller olika mycket tror vi kan leda till kunskapsskillnader som skapar segregation i samhället. Vi anser det därför vara viktigt att undersöka på vilket sätt undervisningen påverkas av ett mångkulturellt klassrum. Vi vill då belysa både eventuella negativa och positiva effekter som kan finnas med heterogena klasser. Vi vill även undersöka om förväntningar och önskemål från vårdnadshavare skiljer sig åt i hetero- och homogena klasser, samt vilka krav som finns på att dessa förväntningar ska uppfyllas. Vi anser detta vara relevant för lärares lika arbetssituation.

---

¹ Eilard A. 2004, *Genus och etnicitet i en "läsebok" i den svenska mångetniska skolan*, <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/8010/7059> 2018-02-26, s. 241

² Eilard 2004, s. 241

³ Alsubaie M. A. 2015, *Examples of Current Issues in the Multicultural Classroom* <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1081654.pdf> 18-02-08, s. 86

1.1 Problemformulering

Alla elever har rätt till en likvärdig utbildning.^{4,5} För att detta ska ske krävs ibland speciella anpassningar som gör att alla individer får samma förutsättningar till en rättvis bedömning.^{6,7} Dessa anpassningar kan till exempel vara att få muntliga prov, enskild undervisning eller att få sitta i ett enskilt rum, något som de flesta skolor är bekanta med och förberedda för. I andra fall kan det istället vara kulturella faktorer som påverkar elevers utbildning. Vi tror att många skolor är långt ifrån lika väl förberedda för detta och att den generella kunskapen kring detta är bristfällig. Vi vill därför undersöka på vilket sätt de många olika erfarenheter och kunskaper som finns i klassrum på grund av migration påverkar undervisningen. Vi anser detta vara viktigt då globaliseringen lett till att dagens samhälle på många sätt är segregat.

1.2 Syfte

Syftet med denna undersökning är att utifrån forskningen förstå vilka skillnader som kan uppstå i undervisningen på grund av migration. Utifrån detta kan man då motverka dessa och då komma närmare en likvärdig utbildning oavsett hur grupsammansättningen i klassrummet ser ut. Vidare syftar arbetet till att belysa skillnader mellan lärares arbetsbörda beroende på vilket område eller vilken skola man arbetar på, för att då kunna åtgärda dessa skillnader.

1.2.1 Frågeställningar

- Hur påverkas undervisningen av mångkulturalitet?
- Vilka anpassningar krävs av läraren i ett mångkulturellt klassrum?
- Skiljer sig vårdnadshavares förväntningar på läraren åt mellan ett mångkulturellt och ett homogent klassrum?

---

⁴Lärares handbok 2014, s. 83-84

⁵Skolverket 2016, s. 8

⁶Lärares handbok 2014, s. 98

⁷Skolverket 2016, s. 8

1.3 Bakgrund

Globaliseringen under de senaste åren har lett till att 20 procent av alla barn i Sverige år 2017 hade utländsk bakgrund.⁸ Att vara av utländsk bakgrund innebär att personen själv eller båda hans föräldrar är utlandsfödda.⁹ Det innefattar alltså inte de barn som har en utlandsfödd förälder.¹⁰ Nedan följer en kort beskrivning av vad skolans styrdokument säger om elever med utländsk bakgrund.

1.3.1 Styrdokument

De styrdokument lärare till största delen utgår från i planering och genomförande av undervisning är läroplan och skollag. Läroplanen säger att allas rätt till lika utbildning inte alltid innebär att alla resurser fördelas lika.¹¹ I skollagen kan man läsa att ingen elev får diskrimineras¹² och enligt diskrimineringslagen är etnicitet och religion diskrimineringsgrundande.¹³ Det är därför viktigt att ha elevers kulturella bakgrund i åtanke i alla delar av den pedagogiska verksamheten. All undervisning ska ske i samråd med hemmet och skolan är skyldig att informera hemmet om vilka rättigheter och skyldigheter elever och vårdnadshavare har.¹⁴ Skolan har en viktig roll i att förbereda eleverna för livet i ett mångkulturellt, demokratiskt samhälle.¹⁵ Detta är vad skolverket skriver om mångkulturalitet och globalisering:

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.

---

⁸ Scb.se, *var femte barn har utländsk bakgrund*, <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Vart-femte-barn-har-utlandsk-bakgrund/> 18-03-03

⁹ Gröning I, 2006, *Språk, interaktion och lärande i mångfaldens skola*, <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:168130/FULLTEXT01.pdf>, 2018-02-26 s. 9

¹⁰ Scb.se, *Utländsk bakgrund*, https://www.scb.se/Grupp/Teman/Integration/2005_Utlandsk_bakgrund.pdf, 18-03-03

¹¹ Skolverket, 2016, *Läroplaner för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, s. 8

¹² *Lärarens handbok – läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*, 2014, Studentlitteratur, Lund, s. 84

¹³ Riksdagen.se *diskrimineringslagen* http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567 18-02-15

¹⁴ Skolverket 2016, s. 8

¹⁵ Skolverket 2016, s. 9-10

1.4 Pedagogiska teorier

Vi har valt att ha med denna del i bakgrunden då vi anser att man för att veta hur mångkulturalitet påverkar undervisningen måste förstå hur inläring sker. Vi anser denna kunskap vara en nödvändighet då det som lärare är av vikt att veta hur elever påverkas av sin omgivning och hur stor del av deras kunskap de får från läraren respektive sina klasskamrater. Det finns många olika teorier om detta, men under det senaste seklet har framför allt tre stora inriktningar varit aktuella.¹⁶ Nedan följer en kort sammanfattning av dessa teorier.

Enligt den sociokulturella teorin, med Lev Vygotskij i spetsen, så lär sig barn genom samspel med andra.^{17,18,19} Han menade att barns psykologiska processer och förmågor bestäms av dess sociala aktiviteter, då barn i sina dialoger byter idéer med jämlingar.²⁰ Det som utöver socialt samspel påverkar den psykiska utvecklingen anser han vara symboler såsom ikoner, bokstäver, ord eller liknande. Vygotskij ansåg dessa vara de mest kulturbärande fenomenen i livet, och att kultur tillsammans med socialt samspel skapar individerna.²¹

Enligt Skinner och den behavioristiska teorin är läraren auktoritär och förmedlar kunskaper till eleverna utan att de behöver analysera eller reflektera över något själva. Människans beteende och lärande kan och bör enligt Skinner modifieras med hjälp av belöningar eller bestraffningar. Skinner menar även att kunskapen finns överallt omkring oss, och att varje elev ska få arbeta i sin egen takt med ständig respons från läraren för att uppnå den.²²

En annan pedagogisk teori är konstruktivismen, vars främsta förespråkare var Jean Piaget. Enligt denna lära är kunskap något som uppstår inom en individ och därför inte är överförbart mellan personer.²³ Piaget menar att varje barn skapar mening och kunskap baserat på sina tidigare erfarenheter. Lärarens roll är endast att ställa frågor så eleverna utvecklar sitt tänkande. Genom detta tvingas de reflektera kring sina egna värderingar och utöka sin kunskap.²⁴

---

¹⁶ Wolfolk A & Karlberg M, 2015, *Pedagogisk psykologi*, Harlow, Pearson education, s. 405

¹⁷ Wolfolk & Karlberg, 2015, s. 407

¹⁸ Gröning 2006, s. 14

¹⁹ Williams P & Pramling Samuelsson I, 2000, *Barns olikheter - En pedagogisk utmaning* <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7835/6890> 2018-02-27, s. 288

²⁰ Williams & Pramling Samuelsson, 2000, s. 288

²¹ Wolfolk & Karlberg, 2015, s. 407

²² Wolfolk & Karlberg, 2015, s. 407

²³ Wolfolk & Karlberg, 2015, s. 407

²⁴ Wolfolk & Karlberg, 2015, s. 407

1.5 Ämnesdidaktisk relevans

Vi anser vår text vara av stor vikt för alla yrkesverksamma lärare, oavsett vilket ämne eller vilken årskurs de undervisar i. Arbetet har dock, menar vi, samhällskunskap som sitt huvudsakliga ämnesdidaktiska fokus. Detta på grund av att textens innehåll till stor del handlar om hur lärare ska undervisa för att ge alla elever ett inkluderande tankesätt i enlighet med skolverkets riktlinjer. Arbetet behandlar även hur små, omedvetna saker såsom lärares ordval kan göra skillnaden mellan jämställdhet och segregering i framtidens samhälle. I kursplanen för samhällskunskap kan man läsa att undervisningens syfte är att eleverna ska se saker ur olika perspektiv, förstå betydelsen av jämlikhet samt reflektera över olika demokratiska värden, arbetssätt med mera. Dessa är aspekter vi anser att texten lägger stor vikt vid. Under arbetets gång har vi även diskuterat värderingar och samhällets normer, något som vi även kopplar till samhällskunskapsämnet.

2. Metod

Arbetet började med en systematisk litteratursökning. Detta innebär att vi arbetade fram explicita och genomtänkta sökord som vi använde för att hitta referegranskade artiklar.²⁵ Utifrån de träffar vi fick drog vi sedan deduktiva slutsatser kring vilka artiklar som var relevanta för vår studie baserat på deras titel. Litteratursökningen började som en digital sökning i olika databaser, framför allt Eric, Unisearch och Diva. För dessa sökningar använde vi till största delen sökorden *mångkultur*, *mångkulturella klassrum*, *utbildning*, *multicultural classroom*, och *multicultural education*.

Genom att använda våra valda sökord fick vi fram ett möjligt urval på cirka 50 artiklar. Vi gjorde då en titelgranskning som minskade det möjliga urvalet till omkring 25 artiklar samt sju böcker. Dessa genomgick sedan en abstractgranskning vilken minskade ner det möjliga urvalet till åtta referegranskade publikationer. Dessa artiklar granskades sedan i fulltext för att avgöra dess relevans för vårt arbete. Vi gjorde också en manuell sökning bland artiklarna och böckernas referenslistor för att hitta förstahandskällor på den relevanta informationen samt övrig forskning som skulle kunna vara av intresse.

För att närmare granska texterna utgick vi från våra frågeställningar och sammanfattade de delar av varje text som skulle kunna vara relevant för oss i ett dokument. Detta för att i fortsättningen spara tid som annars behövt läggas på att söka i texterna flera gånger. Den ingående granskningen av texterna gjordes narrativt, då vi jämförde resultat och slutsatser från olika publikationer och sammanställde informationen i vårt eget arbete.²⁶ Uppsatsen är en kvalitativ studie, vilket innebär att vi analyserar forskning och hämtar mening ur dess innehåll.²⁷

Vi började sedan jobba på vår analys utifrån våra frågeställningar för att hitta en lämplig struktur. Vi jämförde texterna och kopplade dem samman med varandra för att då komma fram till teman att strukturera texten utifrån. Detta gjorde att vi ändrade rubrikerna i arbetet från frågeställningarna till de teman vi valde att fokusera på.

---

²⁵ David M & Sutton C.D, 2016, *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund, s. 70-71

²⁶ David & Sutton, 2016, s. 70-71

²⁷ David & Sutton, 2016, s. 70-71

I varje analysavsnitt har vi försökt behandla varje frågeställning och hur just detta tema är relevant för dessa. Genom att skriva ut våra valda artiklar och arbeta analogt med dem innan skrivandet startade har vi snabbt kunnat hitta den information vi behöver för det tema vi arbetat på. Det har också gjort att vi lätt kunnat jämföra och koppla samman informationen i texterna vilket sparat enormt mycket tid i skrivande stund. Under arbetets gång har vi också gjort manuella sökningar på internet för att hitta definitioner av ord, siffror och annat vi ansett vara relevant och av vikt för textens slutresultat.

2.1 Begrepp

Några begrepp vi genomgående använder i arbetet är *kultur* och *mångkultur*. Vi anser det därför vara av stor vikt att specificera vad litteraturen avser med dessa.

Ordet kultur kan betyda många olika saker, allt från musikstil till etnicitet eller religion.^{28,29} Mångkultur kan därför betyda nästan vad som helst. Begreppet används ofta i samband med globalisering och migration och har definierats bland annat som ”Många olika kulturer och kulturyttringar i positiv samverkan”.³⁰ I den litteratur vi konsumerat avser begreppet, i likhet med detta, grupper av människor med ursprung i olika länder. I sammanhang där mångkultur behandlas inom skolväsendet pratar man ofta om elever med utländsk bakgrund. Synonymt med detta används också minoritetselever.³¹ Det finns inga specifika siffror på när ett klassrum räknas som mångkulturellt, men det avser generellt en större mängd.³² Enstaka elever med utländsk bakgrund gör därför inte en skola mångkulturell.

---

²⁸ Alsubaie 2015, s. 86

²⁹ Ljungberg C, 2005, *Den svensk skolan och det mångkulturella – En paradox?*
<https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/1766/Inlaga.pdf?sequence=2> 18-02-12 s. 41

³⁰ Ljungberg 2005, s. 105

³¹ Gröning 2006, s. 9

³² Ljungberg 2005, s. 106

3. Material

Vi har valt att göra en forskningstabell för att presentera vårt valda material. I vår tabell visar vi vad artiklar och annan litteratur har för författare, årtal, titel, sökord, databas och om texterna är referee granskade eller inte. Avslutningsvis har vi efter detta valt att kort presentera de artiklar vi använt för att belysa deras relevans och syfte till vårt arbete.

3.1 Artikeltabell

Författare	År	Titel	Sökord	Databas	Referee
Sara Irisdotter Aldenmyr	2008	Mångfald och marknad Om möjligheterna att främja mångfald och demokrati inom en marknadsorienterad skola	Mångfald	pedagogis kforskning .se	Ja
Merfat Ayesh Alsubaie	2015	Examples of Current Issues in the Multicultural Classroom	Multicultural classroom	ERIC	Ja
Urban Ericsson	2001	Mångkultur som estetik och pedagogik	mångkultur	DIVA	
Inger Gröning	2006	Språk, interaktion och lärande i mångfaldens skola		DIVA	Diss
Caroline Ljungberg	2005	Den svenska skolan och det mångkulturella – en paradox?		UniSearch	Ja
Fredrik Sjögren	2011	Den förhandlade makten - Kulturella värdekonflikter i den svenska skolan		Manuell sökning	Ja
Pia Williams & Ingrid Pramling Samuelsson	2000	Barns olikheter En pedagogisk utmaning		Manuell sökning	Ja

3.2 Artikelpresentation

Inger Gröning har i sin avhandling *Språk, interaktion och lärande i mångfaldens skola* gjort en studie som består av tre delar. Texten riktar, som titeln visar, in sig på språk, interaktion och lärande i mångspråkiga skolor. Målet med avhandlingen är att bidra till förståelsen av inläring i skolan. Hon lägger i sin text stor vikt vid Vygotskij och den sociokulturella teorin.

Caroline Ljungbergs avhandling *Den svenska skolan och det mångkulturella – en paradox?* baseras på skolor i Malmö. Informationen samlades in med hjälp av fältarbete, mediedebatter, diskussioner och intervjuer med och av lärare och rektorer. Syftet med studien är att framhäva paradoxer i skolans roll, relationerna mellan utbildningens funktioner i samhället och frågor och aspekter av multikulturalism.

Fredrik Sjögren har skrivit avhandlingen *Den förhandlade makten - Kulturella värdekonflikter i den svenska skolan*. Avsikten med denna är att lyfta hur olika frågor, fenomen och situationer i värdebelastade förhandlingar mellan elever, lärare och föräldrar skiljer sig åt i svenska skolor. Studien försöker skapa en förståelse för hur lärare hanterar de kulturella konflikter som kan uppstå och behandlar även vilka dessa konflikter kan vara.

I Merfat Ayesh Alsubaies studie *Examples of Current Issues in the Multicultural Classroom* berättas det om hur lärarnas arbete får större utmaningar i det mångkulturella klassrummet. Texten beskriver hur lärarna behöver specialistteknik, övning och utbildning för att kunna öka elevernas prestationer och ge andraspråkselever samma förutsättningar för lärande som de barn med undervisningsspråket som modersmål.

Urban Ericsson är en forskare i etnologi vid Uppsalas universitet som i sin artikel *Mångkultur som estetik och pedagogik* skriver om hur olika kulturer blandas inom samma nationer. Texten berättar om hur mångkultur ses både som positivt och negativt. Den beskriver även hur kulturella skillnader kan skapa en avgränsning mellan grupper i samhället och ledat till en bild av vi och dem.

Sara Irisdotter Aldenmyr har i sin artikel *Mångfald och marknad - Om möjligheterna att främja mångfald och demokrati inom en marknadsorienterad skola* granskat lagtexter, utredningar, allmänna råd och rapporter inom två aktuella områden i grundskolan. Det

decentraliserade skolsystemets konkurrensmarknad och skolans vision om antidiskriminerings och mångfald.

Pia Williams & Ingrid Pramling Samuelsson skriver i sin artikel *Barns olikheter - En pedagogisk utmaning* om hur kommunikation idag ses som ett medel och mål för lärande i skolan. Artikel studerar om och hur kommunikation och samspel kan ha en effekt för barnets lärande.

4. Analys

Nedan följer en analys av de artiklar vi konsumerat inför detta arbete. Analysen är uppdelad i teman utifrån den information vi hittat och anser vara relevant för arbetets syfte och frågeställningar. Det finns också ett avsnitt där relevanta begrepp förklaras med hjälp av den forskning vi konsumerat i detta arbete.

4.1 Synen på mångkultur och den mångkulturella klassen

I Sverige har vi sedan länge trott att en människas genetiska bakgrund har stor påverkan på vilken personlighet hon utvecklar. Under början av 1900-talet startade Sverige världens första rasbiologiska institut som hade till uppgift att kartlägga människor för att förebygga kriminalitet.³³ Under 1960-talet genomfördes en studie om elevers skolproblem med utgångspunkten att de berodde på elevers ursprung i en kulturell minoritet eller en familj med låg inkomst.³⁴ Inger Gröning menar att föreställningen under denna tid var att dessa elever var begränsade i sina kognitiva förmågor och därför krävde förenklingar i undervisningen.³⁵ De språk som skiljde sig från majoritetsspråket ansågs vara mindre välutvecklade och osystematiska.³⁶ Dessa föreställningar saknade inte bara belägg, utan motbevisades också i studien. Resultatet visade att minoritetsspråken var mycket komplexa och logiska. De framgick också att om skolans personal lärde sig de mönster som finns i minoritetsspråken skulle eleverna med dessa som modersmål få en mycket mer givande skolgång. Trots detta lever föreställningar om minoritetskulturers lägre förmågor vidare hos somliga. Det kan leda till att undervisningen i mångkulturella klassrum får en lägre kvalitet än den som sker i en klass med elever av endast västerländsk kultur och från familjer med medel- eller hög inkomst³⁷. Lägre nivå på undervisningen ger mindre kunskaper, vilket gör felaktiga föreställningar till en självuppfyllande profetia.

---

³³ Psykmuseet.se, *Herman Lundborg och Rasbiologiska institutet vid Uppsala Universitet*, <http://www.psykmuseet.se/2013/12/herman-lundborg-och-rasbiologiska-institutet-vid-uppsala-universitet/> 2018-02-26

³⁴ Gröning 2006, s. 12

³⁵ Gröning 2006, s. 12

³⁶ Gröning 2006, s. 12

³⁷ Gröning 2006, s. 12

4.2 Språksvårigheter i skolan

Caroline Ljungberg skriver att en stor del av ämneskunskaperna i den svenska skolan till stor del överförs med hjälp av språket, både skriftligt och muntligt.³⁸ Detta menar Merfat Ayesh Alsubaie göra att om man har svårigheter att behärska språket får man därför svårare att ta till sig undervisningens innehåll.³⁹ För att som lärare komma runt detta problem och på så sätt ge alla elever en likvärdig chans till utbildning krävs en annan typ av undervisning. Detta kan, enligt Ljungberg, exempelvis ske genom att inkludera andra språk, bilder, musik och drama i undervisningen. Det kan också underlätta att ha ämnesövergripande, tematisk inläring.⁴⁰ Genom att i undervisningen ta hjälp av Vygotskijs sociokulturella perspektiv kan interaktionsprocesserna i klassrummet användas för att öka elevernas lärande. När eleverna interagerar, använder språket och deltar i alla typer av aktiviteter skapar eleverna och lärarna tillsammans en mening och uppnår en gemensam förståelse.⁴¹ Enligt Vygotskij kan skolsvårigheter undersökas som sociala konstruktioner i klassrummet och inte som ett resultat av elevernas språkliga eller kulturella bakgrund, vilket också gäller för framgång i skolan. Undersökningar av vardagliga sociala interaktioner i klassrummet visar hur elever och lärare anpassar sig till institutionella ramar som begränsar klassrummets verksamhet och vidare de likvärdiga möjligheter elever har att nå framgång i sin skolgång.⁴²

Mycket av de regler som finns i skolan, både i och utanför klassrummet, menar Gröning skapas genom normer och tysta överenskommelser.⁴³ Denna form av ickeverbal kommunikation finns överallt, men ser enligt Alsubaie olika ut i alla kulturer, vilket gör att elever med utländsk bakgrund kan ha svårt att förstå den.⁴⁴ Detta skriver Gröning i sin tur göra att elever från minoritetskulturer hamnar utanför i de sociala sammanhang utanför klassrummet där makt och inflytande bland barnen ges.⁴⁵ Ickeverbal kommunikation används även i undervisningen, vilket ytterligare försvårar inläringen för elever med annan kulturell bakgrund enligt Alsubaie.⁴⁶ För att alla elever ska få samma chans till lärande krävs därför

---

³⁸ Ljungberg 2005, s. 116

³⁹ Alsubaie 2015, s. 87

⁴⁰ Ljungberg 2005, s. 116

⁴¹ Williams & Pramling Samuelsson, 2000, s. 288

⁴² Gröning 2006, s. 14

⁴³ Gröning 2006, s. 13

⁴⁴ Alsubaie 2015, s. 87-88

⁴⁵ Gröning 2006, s. 13

⁴⁶ Alsubaie 2015, s. 88

särskilda kunskaper hos läraren i ett flerspråkigt klassrum. Dessa lärare bör enligt Gröning lära sig de mönster som finns i andra språk och genom det underlätta undervisningen för elever med svenska som andraspråk.⁴⁷ Denna kunskap anser vi bli särskilt viktig om undervisningen sker enligt den behavioristiska teorin.

4.3 Vi och dem

Om lärande, som Vygotskij menar, är en social aktivitet som sker mellan individer vid utbyte av kunskaper och erfarenheter, är slutsatsen att elever i mångkulturella klasser i sin vardag lär sig om många kulturer logisk. Ljungberg skriver att elever i homogena klasser får istället alla sina erfarenheter om andra kulturer från media eller undervisning.⁴⁸ Urban Ericsson menar att vi i media ofta ser rubriker om hur andra kulturer än den svenska skapar våldsamheter och brott, men det kontrasteras också med positiva exotiska ting såsom maträtter och festivaler.⁴⁹ Detta skapar bilder hos läsaren av hur andra kulturer är som enligt Ljungberg ofta saknar komplexitet.⁵⁰ Dessa bilder följer med in i skolans värld.⁵¹ Oavsett om det är positiva eller negativa bilder som förmedlas skriver media om människor med en kultur som avviker från den svenska som ”de andra” och de blir främlingar menar Ericsson.⁵² Dessa andra anses ofta vara primitiva, deras vanor skylls enbart på kultur och traditioner och deras liv anses vara ritualiserade.⁵³ Dessa föreställningar finns överallt i samhället, inklusive i skolan, vilket vi tror kan påverka hur elever med utländsk bakgrund behandlas både av lärare och klasskamrater.

Ljungberg skriver att trots att även den svenska kulturen har vanor som skapats av normer och värderingar anses det vara normalt eller till och med individuellt, och alltså inte alls något som beror på våra egna traditioner eller ritualer. Att på detta sätt undervisas, i skolan eller av media, om ”de andra” gör ofta att eleverna utvecklar åsikter som är antingen väldigt positiva eller väldigt negativa, aldrig ett mellanting.⁵⁴ Att växa upp i ett mångkulturellt klassrum gör

---

⁴⁷ Gröning 2006, s. 12

⁴⁸ Ljungberg 2006, s. 184

⁴⁹ Ericsson U, 2001, *mångkultur som estetik och pedagogik*, <http://publications.uu.se/journals/1651-0593/104.pdf> 18-03-05, s. 32-33

⁵⁰ Ljungberg 2005, s. 115

⁵¹ Ljungberg 2005, s. 184

⁵² Ericsson 2001, s. 33

⁵³ Ericsson 2001, s. 33

⁵⁴ Ljungberg 2005, s. 118

att eleverna inte undervisas om någon annan. Olika kulturer är istället hela tiden närvarande i deras vardag, representerade av deras klasskamrater. De olika kulturerna blir en naturlig del av deras världsbild och deras erfarenhetsbaserade tänkande.⁵⁵

Skolan ska agera som en länk mellan hemmet och samhället och bidra med en social fostran av eleverna.⁵⁶ Denna kompletterar den fostran eleverna får från sina vårdnadshavare och syftar till att göra dem redo för ett liv i det svenska samhället. I skolans värdegrund tillskrivs förmågan att leva jämställt i ett mångkulturellt samhälle stor vikt.⁵⁷ Om undervisningen sker mångkulturellt blir eleverna som ovan nämnts väl förberedda för detta. Det skapar då en inkludering och, anser vi, bör minska den kollektiva uppfattningen om ”vi” och ”dem”.

4.4 Vårdnadshavares förväntningar

Förväntningar från vårdnadshavare skiljer sig ofta åt, då deras egna erfarenheter och bakgrunder starkt påverkar deras syn på undervisning.⁵⁸ Alsubaie menar att olika kulturer har olika undervisningsmetoder,⁵⁹ och detta leder då till att vårdnadshavare med utländsk bakgrund på grund av sina erfarenheter kan ha andra förväntningar än de med etniskt svensk bakgrund.

Fredrik Sjögren menar att elever av olika skäl kan önska avstå från vissa delar i undervisningen, exempelvis från sexualundervisning på grund av att de finner bilder eller informationen obehaglig.⁶⁰ Detta är emellertid inte accepterat då skolan är obligatorisk, och eleven får ogiltig frånvaro om hen inte närvarar.⁶¹ Skulle en annan elev sedan önska att avstå från samma undervisning och hänvisa till religiösa skäl blir frågan individuell och hens vårdnadshavare kan få avgöra huruvida eleven behöver delta. För att detta ska ske krävs inga belägg kring på vilket sätt religionen motsäger sig undervisningen.⁶² Situationen gäller även i fråga om huvudbonader. Många skolor har förbud mot exempelvis kepsar och mössor

---

⁵⁵ Ljungberg 2005, s. 112

⁵⁶ Ljungberg 2005, s. 196

⁵⁷ Skolverket 2016, s. 7

⁵⁸ Ljungberg 2005, s. 178

⁵⁹ Alsubaie 2015, s. 87-88

⁶⁰ Sjögren F, 2011, *Den förhandlade makten – Kulturella värdekonflikter i den svenska skolan*, https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/26677/1/gupea_2077_26677_1.pdf 18-03-05, s. 15

⁶¹ Sjögren 2011, s. 16-18

⁶² Sjögren 2011, s. 16-18

inomhus, men accepterar slöja eller andra religiösa huvudbonader.⁶³ Om en fråga anses vara religiöst grundad, oavsett ämne i övrig, behandlas den oftare på ett individuellt plan än den annars hade gjort.⁶⁴

Skolan är helt ickekonfessionell och utbildningen ska grundas på västerländsk humanism och svenska värderingar.⁶⁵ Samtidigt har vi i Sverige religionsfrihet, och det är otillåtet och provocerande att hänvisa till en individs religion för att förklara kunskap eller värderingar. Dock kan elever och vårdnadshavare hänvisa till detta i diskussioner med skolan vilket skapar konflikter.⁶⁶ Dessa diskussioner ställer krav på lärare som endast uppstår i klassrum där elever har olika religioner, eftersom konflikten inte kan uppstå utan religion. Att arbeta i en mångkulturell skola kräver därför ytterligare kunskaper kring olika kulturer och religioner för att kunna föra diskussioner och resonemang med vårdnadshavare utan att provocera eller kränka individers rättigheter men ändå i så stor utsträckning som möjligt ge alla elever tillgång till all undervisning.

4.5 Mångkulturens klassrumspåverkan

Mångkulturella klassrum har många fördelar. Ljungberg menar att elever genom mångkulturell undervisning lär sig mycket om sig själva.⁶⁷ De lär sig se saker utifrån andra kulturella perspektiv än det de är vana vid, och ser andra i en relation till jaget.⁶⁸ Om olika kulturyttringar finns runt omkring individen i hennes vardag utvidgas hennes bild av det normativa.⁶⁹ Mångfalden i skolan blir genom detta en tillgång då barnen får mötas och ta del av varandras erfarenheter.⁷⁰ Om dessa möten sker med en ömsesidig respekt där jämlikar vill påverka varandra kan eleverna utveckla en ny kulturell mening. Majoritetskulturen ska inte utgöra normen och minoritetskulturen undantaget utan de ska samverka jämställt.⁷¹

På grund av det svenska skolsystemets uppbyggnad lämpar sig grundskolan bäst för elever från medelklassen.⁷² Under det senaste århundradet har varje förändring i skolsystemet ökat

---

⁶³ Sjögren 2011, s. 16-18

⁶⁴ Sjögren 2011, s. 16-18

⁶⁵ Skolverket 2016, s. 7

⁶⁶ Sjögren 2011, s. 16-18

⁶⁷ Ljungberg 2005, s. 110

⁶⁸ Ljungberg 2005, s. 110

⁶⁹ Ljungberg 2005, s. 110

⁷⁰ Ljungberg 2005, s. 110

⁷¹ Ljungberg 2005, s. 112

⁷² Ljungberg 2005, s. 111

vårdnadshavares inflytande över skolan, vilket lett till att möjligheterna att ”skräddarsy” utbildningen för sina barn blivit stor.⁷³ För att detta ska ske krävs kunskap om skolans struktur och vårdnadshavares rättigheter, något som människor från minoritetskulturer inte alltid har. Det har gjort att en ”elit” i samhället designar utbildningen för sina barn, vilket vi tror skapar större skillnader i framtiden. Att undervisa mångkulturellt är ett sätt att bekämpa dessa tendenser och skapa en likvärdig utbildning.⁷⁴

Ljungberg skriver att vissa skolor profilerar sig även som mångkulturella. De menar då att det är något positivt, eftersom det ofta betraktas som problematiskt och därför tilldelas mer resurser.⁷⁵ Att det betraktas som negativt kan också innebära en fara. När en grupp, även om det profileras som positivt, framställs som endast problematisk och konfliktskapande ger det en reell samhällspåverkan. Det skapar endimensionella bilder som inte fångar upp den komplexitet som verkligheten innebär.⁷⁶ Detta ger ytterligare stöd till de redan existerande fördomar människor som ovan nämnt har kring kulturella minoriteter. När konflikter i skolan uppstår tillskrivs ofta stereotypa egenskaper till elever med utländsk bakgrund vilka Ljungberg skriver anses vara en stor bidragande faktor i konfliktens orsak.⁷⁷ Detta tror vi kan leda till att den faktiska roten till konflikten inte utreds eller bearbetas och därför kvarstår, vilket gör att konflikten fortgår.

4.6 Mångkultur i det fria skolvalet

Sara Irisdotter Aldenmyr skriver att skoldebatten har det senaste decenniet präglats starkt av valfrihet och kvalitet. Konkurrensen mellan skolorna har ökat då det blivit möjligt för elever och vårdnadshavare att själva kunna välja skola, vilket gjort att flera skolors kvalitet ökat.⁷⁸ Dock är detta inte en nödvändighet, då kvalitetsökande aspekter kan prioriteras bort för att istället prioritera egenskaper som syns mer utåt och genom det bli attraktivare för eleverna i sitt skolval.⁷⁹ Detta kan göra att några av skolans uppdrag frångås.

---

⁷³ Ljungberg 2005, s. 111

⁷⁴ Ljungberg 2005, s. 111

⁷⁵ Ljungberg 2005, s. 118

⁷⁶ Ljungberg 2005, s. 118

⁷⁷ Ljungberg 2005, s. 118

⁷⁸ Irisdotter Aldenmyr S, 2008, *Mångfald och marknad – om möjligheterna att främja mångfald och demokrati inom en marknadsorienterad skola* <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7696/6751>, 2018-03-05, s. 161-168

⁷⁹ Irisdotter Aldenmyr, 2008, s. 161-162

Idag har den svenska skolan två parallella fenomen, valfrihetsidealet och mångfaldsidealet, där skolans marknadsanpassning accentuerar valfriheten och mångfalden lyfts fram i skolans demokratiska uppdrag samt diskrimineringslagen. Lagen handlar om alla individers värde och värdighet samt människans okränkbarhet.⁸⁰ I mångfaldsidealet ingår även värdet av mångfald. Diskrimineringslagen kan betraktas som en del i marknadsanpassningen och konkurrenssituationen. Det fria skolvalet kan påverka skolan på två sätt. Antingen gynnar den de redan privilegierade i samhället och segregationen ökar på grund av att dessa grupper söker sig till varandra.⁸¹ Det kan också ses som att varje enskild individ själv får välja skola och genom det livsstil och identitet. Valfriheten främjar då elevers möjligheter att vara unika och därigenom också skolans och samhällets mångfald.⁸²

---

⁸⁰ Irisdotter Aldenmyr, 2008, s. 161-162

⁸¹ Irisdotter Aldenmyr, 2008, s. 162

⁸² Irisdotter Aldenmyr, 2008, s. 162

5. Diskussion

Nedan sammanfattas resultatet från vår analys i punktform utifrån frågeställningarna. Detta följs sedan av ett utförligare resonemang och diskussion kring resultatet.

5.1 Resonemang frågeställningar

Skiljer sig vårdnadshavares förväntningar på läraren åt mellan ett mångkulturellt och ett homogent klassrum?

Lärare i ett mångkulturellt klassrum måste hela tiden behandla frågor såsom huruvida huvudbonader är accepterat, om alla elever måste delta i all undervisning eller liknande, på individuella plan. Det kan finnas religiösa bakomliggande faktorer till detta som måste tas i beaktande vid beslutsfattandet. Lärare måste också vara beredda på konflikter som kan uppstå kring detta mellan skolan och elever eller vårdnadshavare. En individs syn på undervisning beror på hans egna upplevelser och skolbakgrund, vilket gör att vårdnadshavare med andra bakgrunder än det svenska undervisningssystemet har andra förväntningar än de som växt upp i den svenska skolan.

Vilka anpassningar krävs av lärare i ett mångkulturellt klassrum?

För att alla elever ska kunna ta till sig undervisningen i mångkulturella klassrum kräves det speciella anpassningar av läraren. Hen behöver arbeta mer tematiskt och ämnesöverskridande, och estetiska inslag är till stor fördel. Något annat som underlättar i kommunikationen mellan lärare och andraspråkselever är om lärare är bekanta med de mönster som finns i andra språk för att med hjälp av dem förstärka den verbala kommunikationen. Om dessa anpassningar inte genomförs kan undervisningen dock skapa problem för elever med utländsk bakgrund vilka i sin tur kan bidra till ökad segregation.

Hur påverkas undervisningen av mångkulturalitet?

Genom att undervisa mångkulturellt blir undervisningen varierad vilket även gynnar elever med svensk bakgrund. Alla elever kan då hitta en inlärningsmetod som passar just dem. Då många kulturer är representerade i klassrummet finns det ingen ”annan” vilket gör undervisningen mer inkluderande. Att eleverna omges av olika kulturella bakgrunder i sin vardag och aldrig undervisas om ”dem” gör att denna uppdelning inte konstrueras i deras tankemönster. De får en förståelse för sig själva och andra genom de många erfarenheter de

får ta del av i skolan. Om lärare kan genomföra denna typ av undervisning tror vi att fantastiska möjligheter ges till en accepterande, inkluderande och jämlik framtid.

5.2 Utförligt resonemang

Att språksvårigheter och kulturella skillnader som ovan nämnts gör att barn av utländsk bakgrund kan ha svårt att ta till sig både muntlig och skriftlig information samt det som förmedlas tyst genom normer gör att lärare i mångkulturella klassrum får en större pedagogisk utmaning än de i klasser med elever som uteslutande har svenska som modersmål. Lärare i mångkulturella klassrum har alltså en annorlunda arbetsbörda än de i enbart svensktalande klasser. Den typ av undervisning som krävs tror vi dock med fördel borde användas av alla lärare, oavsett elevgrupp. Att alla lär sig på olika sätt är ett välkänt faktum, därför tror vi att den undervisningen som krävs i ett mångkulturellt klassrum bör gynna även elever utan språksvårigheter.

Skolan ska vara icke-konfessionell. Detta i kombination med den lagstadgade religionsfriheten gör att skolan blir en brygga mellan hemmet och samhället. Det ska då vara helt oviktigt vilken kulturell bakgrund en elev har, alla ska få samma förberedelse och samma undervisning i hur just det svenska samhället fungerar. Detta bör leda till att alla elever är lika väl förberedda och lämpade att delta i det offentliga livet efter sin skolgång. Detta är dock något som inte alltid sker då religionen kan skapa undantag i skolplikten. Enligt de artiklar vi läst räcker det att hänvisa till religion för att skapa undantag i skolplikten utan att utveckla skälen vidare. Då lärare idag generellt inte är förberedda för undervisning i mångkulturella klassrum kan situationer som dessa vara svåra att hantera. De tvingas då gå balansgång mellan elever och vårdnadshavares rätt att utöva sin religion som de finner lämpligt och skolplikten. Det blir i dessa fall svårt att ”göra rätt”. Att få alla parter nöjda och ge alla elever en fullständig, likvärdig utbildning blir i det närmaste omöjligt.

I svenska samhället har synen på människor med utländsk bakgrund generellt alltid varit negativ. Vi tror att detta under 1900-talets början var en medveten inställning grundad på okunskap, men att den, ju längre vi kommit från denna tid, blivit allt mer omedveten. Dessa fördomar tror vi finns kvar än idag i stora delar av samhället, formade av den kollektiva normen lika mycket som okunskap. Den negativa synen på minoritetskulturer har starkt påverkat synen på skolor med en mångkulturell elevgrupp då de anses vara sämre. Detta trots

att flera skolor i landet profilerar sig som mångkulturella på grund av att de ses som något problematiskt och menar att de därför får ökade resurser. Att vi idag har fritt skolval i Sverige innebär att elever och vårdnadshavare själva kan välja vilken skola de vill gå på. Detta gör att skolornas rykte är otroligt viktigt. Konkurrensen mellan skolor kan i kombination med mångkultur ses som något positivt, där alla barn har möjlighet att välja själva vem de vill vara. Det kan också ses negativt, som en situation där privilegierade grupper i samhället dras till varandra och ökar segregering. Detta är något vi anser vara viktigt att ha i åtanke när skolorna marknadsför sig. De måste inte bara reflektera kring ryktet och elevantalet, utan också vilka möjligheter varje enskild skola skapar för eleverna.

Vår studie visar att om en lärare har de kunskaper som krävs för att undervisa i mångkulturella klassrum så är dessa elevsammansättningar en stor fördel för alla barn. De kunskaper som behövs är bland annat utökade kunskaper kring ämnesöverskridande undervisning, temaundervisning samt estetiska inslag i ämnesundervisningen såsom bild, musik och drama. Då alla olika språk har olika ickeverbala kommunikationsmönster och vanor är det till stor fördel för andraspråkselever att läraren är bekant med deras modersmåls mönster och med hjälp av dem förtydliga undervisningen och den verbala kommunikationen. Att ha en varierad sammansättning av elever och en för det välanpassad undervisning gör att alla elever får ökad förståelse både för sig själva och för andra människor. De får också större bredd i sitt tänkande då de under sin skoltid får ta del av alla de olika erfarenheter, värderingar, normer och tankesätt de har runt sig på grund av de olika kulturerna som finns representerade i klassen. Den anpassade undervisningen anser vi också bör gynna de elever om har svårigheter att ta till dig den klassiska undervisningen, då alla barn som bekant lär sig på olika sätt. Att barn under sin uppväxt har olika kulturer omkring sig tror vi även gör dem mer inkluderande i framtiden, och att det i framtiden succesivt kommer minska de negativa associationer samhället har till mångkultur.

Nackdelen med mångkulturella klassrum anser vi vara att de kräver särskilda kunskaper av läraren för att undervisningen ska bli så givande som möjligt för alla elever, oavsett kultur eller modersmål. Efter tre år in i vår egen utbildning anser vi att dessa kunskaper inte ingår i lärares examen och att det därför kan vara svårt att genomföra denna typ av undervisning för många. Att lärare saknar denna kompetens anser vi gör att elever med annat modersmål än svenska inte får samma chanser till utbildning som övriga. Detta i sin tur tror vi leder till segregation och förstärkning av fördomarna mot minoritetskulturer.

Som tidigare nämnts är synen på kulturella minoriteter mestadels negativ och fördomarna mot dem är många och väl etablerade. Detta leder ofta till att människor med svensk bakgrund behandlar individer med utländsk bakgrund annorlunda. Det kan vara för att de är rädda för dem, att utländska kulturer romantiserats eller att det antagits att individers utländska bakgrund gjort dem mindre intelligenta. Dessa fördomar uppstår genom media, där människor med utländsk bakgrund ofta målas upp som antingen våldsamma brottslingar eller, tyvärr enligt oss mer sällan, som något väldigt positivt. Om elever istället får sin bild av mångkulturalitet från egna erfarenheter i deras egen vardag blir den mer realistisk och inte antingen positiv eller negativ. Om alla barn under hela sin uppväxt har olika kulturer och olika typer av människor omkring sig slutar de att läsa om dem. ”De” blir en del av ”oss”, och istället läser vi om en individ som gjort något bra eller dåligt. Alla människor blir inkluderande, accepterande individer som tillsammans kan skapa ett mer jämställt samhälle. För att detta ska ske måste varje lärare alltid fundera på hur hen undervisar. Det får aldrig vara så att ”vi” lär oss om ”dem”. Vi kan inte undervisa om hur ”de andra” lever, vad ”deras” kultur innebär. Det är absolut viktigt att alla elever lär sig om olika kulturer. Det är viktigt att vi förstår vad människor gör runt om i världen och varför de gör det. Vi tror förståelse skapar acceptans, men för att detta ska ske anser vi att varje lärare måste undervisa om hur *världen* fungerar, hur *människor* lever. Inte hur *de* lever, hur *de* fungerar. Bara ett litet ord tror vi kan göra enorm skillnad i vilken framtid vi skapar. För det är det lärare gör. Vi skapar framtiden.

6. Referenslista

- Alsubaie M. A. 2015, *Examples of Current Issues in the Multicultural Classroom* <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1081654.pdf> 18-02-08
- David M & Sutton C.D. 2016, *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund
- Eilard A. 2004, *Genus och etnicitet i en "läsebok" i den svenska mångkulturella skolan*, <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/8010/7059> 2018-02-26
- Ericsson U, 2001, *mångkultur som estetik och pedagogik*, <http://publications.uu.se/journals/1651-0593/104.pdf> 18-03-05
- Gröning I, 2006, *Språk, interaktion och lärande i mångfaldens skola*, <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:168130/FULLTEXT01.pdf>, 2018-02-26
- Irisdotter Aldenmyr S, 2008, *Mångfald och marknad – om möjligheterna att främja mångfald och demokrati inom en marknadsorienterad skola* <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7696/6751>, 2018-03-05
- Ljungberg C, 2005, *Den svensk skolan och det mångkulturella – En paradox?* <https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/1766/Inlaga.pdf?sequence=2> 18-02-12
- Lärarens handbok – läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*, 2014, Studentlitteratur, Lund
- Psyk Museet.se, *Herman Lundborg och Rasbiologiska institutet vid Uppsala Universitet*, <http://www.psykmuseet.se/2013/12/herman-lundborg-och-rasbiologiska-institutet-vid-uppsala-universitet/> 2018-02-26
- Riksdagen.se, *diskrimineringslagen* http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567 18-02-15
- Scb.se, *2000-talet – ökad invandring och fler födda*, <http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningsutveckling/> 2018-02-27
- Scb.se, *Utländsk bakgrund*, https://www.scb.se/Grupp/Teman/Integration/2005_Utländsk_bakgrund.pdf, 18-03-03
- Scb.se, *var femte barn har utländsk bakgrund*, <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Vart-femte-barn-har-utlandsk-bakgrund/> 18-03-03
- Sjögren F, 2011, *Den förhandlade makten – Kulturella värdekonflikter i den svenska skolan*, https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/26677/1/gupea_2077_26677_1.pdf 18-03-05
- Skolverket, 2016, *Läroplaner för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm

Williams P & Pramling Samuelsson I, 2000, *Barns olikheter - En pedagogisk utmaning*
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7835/6890> 2018-02-27

Wolfolk A & Karlberg M, 2015, *Pedagogisk psykologi*, Harlow, Pearson education